

УДК 35.07

Н. В. Лебедь,

аспірант кафедри права і законотворчого процесу,

Національна академія державного управління при Президентові України

СТАН ЗАКОНОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У статті проаналізовано стан законотворчої діяльності в сучасній Україні, розглянуто споріднені з нею правові категорії, розкрито практичне значення законотворчості в системі управлінської діяльності. На основі проведеного аналізу зроблено висновки та внесено пропозиції щодо вдосконалення законотворчої діяльності в Україні.

The article analyzes legislative activity in Ukraine today are considered homogeneous with its legal categories, revealed the practical importance of legislation in the system of management activities. Based on the analysis conclusions were drawn and suggestion made for improvement of law activity in Ukraine.

Ключові слова: закон, законотворча діяльність, законодавчий процес, законотворчий процес, правова система, правова норма, правотворчість, правовий акт.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

З часу проголошення незалежності України питання законотворчої діяльності, особливості її здійснення в умовах становлення та розвитку правової держави, привертають значну увагу. Потреба в системному реформуванні відповідних галузей економіки і сфер суспільно-політичного життя вимагає державного регулювання, яке полягає, насамперед, у швидкому реагуванні та охопленні їх правовими нормами шляхом прийняття нових законів та внесення змін до вже чинних. Однак досвід розбудови системи національного законодавства переконливо довів, що збільшення кількості нових законів не завжди свідчить про їх належну якість, ефективність правового регулювання суспільних відносин, зміцнення законності. Недосконалість та колізійність законодавства негативно відбиваються і на діяльності органів державної влади та державних службовців всіх рівнів під час здійснення ними завдань і функцій держави, знижують рівень правопорядку в державі. Законодавча практика, що склалася за часів незалежної України, свідчить про недостатню плановірність, послідовність та стабільність правової системи, причинами чого є: поспішне прийняття законів, їх внутрішня безсистемність та недотримання загальних правил нормопроєктування, недостатній рівень правової культури осіб, які беруть участь у законотворчому процесі, та реальна правова незахищеність громадян і суспільства в цілому. Це вимагає уніфікації та систематизації законодавства, підвищення рівня обґрунтованості правового регулювання, реалізації існуючої системи правових норм, зважаючи на одну з основних функцій держави — законотворчу діяльність, яка полягає в розробленні і прийнятті законів, зокрема щодо створення та вдосконалення правових норм з метою врегулювання суспільних відносин.

З огляду на це вагомим чинником для України, яка тільки формує політику свого становлення і позиціонування в системі країн світу та входження в світове співтовариство, є удосконалення системи законодавства, адаптація її правових засад до випробуваних на практиці міжнародних норм і європейських стандартів.

Ефективна правова система, а також досконалі за формою, змістом і високоякісні закони та інші нормативно-правові акти, ефективні правові механізми забезпечення законотворчої діяльності, спрямовані на врегулювання потреб українського суспільства, — це основні підвалини до здобуття Україною авторитету у світі.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО ВИРІШЕННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Дослідження законотворчої діяльності (законотворчості) спираються на вітчизняний та зарубіжний досвід з метою наукового розуміння та практичного втілення, особливо за відсутності її законодавчого унормування. Адже вітчизняними науковцями, законодавцями та політиками постійно приділяється увага питанням створення надійної та дієвої системи законодавства, яка відповідала б положенням і нормам Конституції України, міжнародним стандартам та сучасним вимогам сьогодення. Водночас у правовій науці ще й досі не розглянуто низку питань, пов'язаних зі змістом та значенням законотворчої діяльності, а в більшості наукових праць відсутнє однозначне розуміння і тлумачення таких базових правових понять, як "законотворчість", "законотворча діяльність", "правотворчість", "законодавчий процес", "законотворчий процес", "законодавча діяльність".

Велике значення для розуміння сутності та особливостей законотворчої діяльності мають фундаментальні теоретично-правові дослідження, які знайшли своє відображення в наукових працях таких авторів, як: С. Авак'ян, О. Богачова, Ж. Борсова, Г. Дутка, В. Журавський, Н. Задирака, В. Зайчук, Д. Керімов, О. Копиленко, Л. Легін, С. Лінецький, О. Магомедова, А. Нащиц, А. Олійник, Н. Орехова, Ю. Перерва, А. Петров, А. Піголкін, З. Погорелова, С. Полєнін, М. Поличка, А. Ришелюк, М. Спирін, М. Теплюк, Ю. Тихомиров, А. Храмов, А. Шадже, Ю. Ширяев, О. Ющик та інших вітчизняних і зарубіжних вчених. Аналіз наукових доробків цих дослідників дає підстави стверджувати про існування різних підходів у дослідженні цього питання.

У правовій літературі поняття "законотворчість" не отримало належного осмислення, органічно перейнявши зміст терміна "законодавча діяльність". Так, у наукових працях термін "законотворча діяльність" або замінюється поняттям "законодавча діяльність", або вживається разом з ним в одному контексті, призводячи до ототожнення цих понять.

Зміст та значення законотворчості досліджували чимало вчених, серед яких: С. Алексєєв, С. Бобровник, М. Власенко, В. Ковальський, І. Козінцев, М. Козюбра, В. Копейчиков, В. Лазарєв, В. Олуйко, В. Погорілко, М. Развадовська, О. Скаун, Б. Стрешун, В. Тацій, Ю. Тодика, В. Шаповал, Ю. Шемшученко та інші.

Без сумніву, законотворчість початково покликана продукувати норми права, породжуючи, формуючи та оформлюючи їх, надавати їм статус регулятора суспільних відносин. Саме в законах закріплюються права і свободи особи, формується політичний курс держави, що зумовлює науковий інтерес до законотворчості, її результатів, наслідків та перспектив розвитку. Зміст законотворчості полягає в тому, щоб серед можливих варіантів регулювання обрати такий, що найбільшою мірою відповідатиме потребам та інтересам суспільства, сприятиме вдосконаленню законодавчої системи держави в цілому. Тому законотворчістю у широкому її розумінні можна назвати процес творення закону, який, на думку А. Ришелюка [10], означає, перш за все, змістовне наповнення дій, які провадяться з проектами законів та прийнятими законами. В. Лазарев [8] називає законотворчість вихідною формою реалізації права державою. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень з питань законотворчості, проблема її реалізації в сучасних умовах містить низку аспектів, які потребують уточнення та переосмислення.

О. Богачова [3] вважає, що поняття "правотворчість" не можна зводити лише до законотворчості. Адже результатом законотворчого процесу, на відміну від правотворчого, є не будь-який нормативний акт, а лише закон, який регулює найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов'язкових правил поведінки суб'єктів цих відносин.

Поняття "правотворчість" включає в себе законотворчу діяльність, яка, в свою чергу, охоплює законодавчу діяльність та законодавчий процес. Законотворчу діяльність можна визначити як діяльність держави, її суб'єктів щодо нормативно-правового регулювання відповідних сфер суспільних відносин, їх врахування при створенні нових правових норм, зміні або скасуванні чинних норм, а також спрямовану на вивчення ефективності правової дії законів. Адже цінність закону починає підвищуватися прямо пропорційно його справжній ролі в житті суспільства і виводить тенденцію його верховенства на передній план серед інших напрямів.

О. Ющик [13] законодавчу діяльність називає процесом створення правових норм, викладених у законах, який здебільшого зводиться до характеристики законодавчої процедури і починається з її першої стадії — законодавчої ініціативи — та в подальшому розглядається Верховною Радою України як єдиним органом законодавчої влади в Україні.

Із законодавчою діяльністю тісно пов'язане правове поняття "законодавчий процес", яке Ю. Тихомиров визначає як процес діяльності вищих органів державної влади щодо видання законодавчих актів, що складається зі стадій, яких, на його думку, є шість: прогнозування і планування законодавства; внесення пропозицій про зміну закону; розробка концепції закону і підготовка законопроекту; спеціальне та громадське обговорення проекту закону; розгляд і прийняття закону; опублікування закону і набрання ним чинності [12]. Іншими словами, законодавчий процес визначається ним як система організаційних дій (процедур), результатом яких є створення і прийняття закону. На відміну ж від поняття "законодавчий процес", термін "законотворчий процес" є ширшим і відрізняється від нього за суб'єктивним складом, ступенем юридичної регламентації і кількістю стадій. Він охоплює комплекс дій суб'єктів законотворення, які передують офіційній реєстрації законопроекту в парламенті, та діяльність, пов'язану з встановленням тих чи інших правовідносин, обговоренням законопроектів громадськістю.

Різноманітність досліджень, пов'язаних з визначенням сутності та значенням законотворчості (законотворчої діяльності), сприяла появі різноманітних науково-практичних поглядів щодо неї. Проте, незважаючи на їх велику кількість, безпосередньо чи частково присвячених проблемі, що висвітлюється, донині залишаються недослідженими певні аспекти законотворчої діяльності. Констатуючи внесок згаданих вище дослідників та інших науковців у формування та опрацювання наукового проблемного поля, що стосується законотворчої діяльності, слід зазначити, що відсутність щодо неї

цілісного системного бачення та єдиного підходу з урахуванням її сучасного стану і тенденцій розвитку не сприяє пошуку раціональних та ефективних шляхів розв'язання проблем чинного законодавства України та породжує практичні проблеми його реалізації, викликаючи гострі дискусії в правовій науці. Адже правову систему, яка склалася в українському суспільстві не можна назвати цілісною, злагодженою та адекватною дійсності. Вона потребує досконалого вивчення та чіткого з'ясування специфіки законотворчої діяльності, особливо визначення її місця, значення та подолання правових колізій, що мають місце в сучасній системі законодавства.

Актуальність порушеної проблеми, недостатнє висвітлення її теоретичних та практичних аспектів, а також необхідність узгодження суперечностей, які виникають під час законотворчої діяльності, її теоретичного і практичного застосування, зумовили вибір теми зазначеної статті.

ЦІЛІ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Основна мета статті — проаналізувати теоретичні засади законотворчої діяльності у наукових дослідженнях, її стан на сучасному етапі розвитку України, з урахуванням її особливостей та практичного значення. Реалізація поставленої мети потребує аналізу та оцінки нинішнього стану законотворчої діяльності в Україні, визначення чинників, що впливають на її ефективність та якість законів, виявлення нагальних проблем розвитку законодавства і визначення шляхів його вдосконалення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Натепер питання щодо законотворчої діяльності є одними з найактуальніших та проблемних, оскільки розвиток вітчизняного законодавства потребує удосконалення з урахуванням об'єктивних та суб'єктивних чинників, як сприятливих, так і несприятливих умов для прийняття і застосування закону.

Аналізуючи напрацювання з цієї теми, слід зауважити, що значна увага в них приділяється питанням процесу законотворення, оскільки на сучасному етапі становлення та розвитку правової системи України виникає гостра потреба в поліпшенні законотворчої діяльності, яка являє собою систему дій і операцій, передбачає їх узгодженість, єдність і послідовність з метою отримання правового результату. Як один із важливих і основоположних видів юридичної діяльності, законотворча діяльність, повинна здійснюватися в рамках певних правових правил та процедур.

Законотворчу діяльність вирізняє її націленість на формування якісного закону, що відповідатиме об'єктивним потребам суспільства, та спрямованість на здійснення законопроектних і законодавчих функцій.

Державне регулювання законотворчої діяльності полягає у створенні системи правових та управлінських механізмів, які мають забезпечувати злагоджену та ефективну роботу органів управління у сфері законотворчості. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення організаційного, нормативно-правового, методичного, матеріально-технічного та ресурсного забезпечення органів державної влади України, перегляду їх завдань і функцій з питань законотворчої діяльності.

Конституцією України визначено, що "єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент — Верховна Рада України" (стаття 75), до основних повноважень якої відноситься внесення змін до Конституції України і прийняття законів. Відіграючи у правотворчості України провідну роль, Верховна Рада України має монополію законотворчу компетенцію, тобто виключне право на прийняття законів, що передбачено Конституцією та іншими законами, а її законотворчість є провідною частиною правотворчості та основною конституційно-правовою формою прийняття законів державою.

Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України відповідно до статті 93 Основного Закону України належить Президентові України, народним депутатам України,

Кабінету Міністрів України і Національному банку України.

Президент України має право на визначення законопроектів як невідкладних, які розглядаються Верховною Радою України позачергово, а також право вето щодо прийнятих законів, яке може бути подолано Верховною Радою України не менш як двома третинами від її конституційного складу. Він також підписує та офіційно оприлюднює закони (стаття 94 Конституції України). Спираючись на норми Конституції та законів України, в державі розробляються та приймаються рішення з різних правових питань, регулюються правила поведінки громадян, інституцій та органів, затверджується стабільна система права.

Зважаючи на це, законотворчість слід розглядати як особливу функцію держави.

Принцип розподілу влади, згідно з яким законодавча влада приймає закони, а виконавча та судова — їх застосовують, забезпечує справедливість, передбачуваність і гарантованість права та водночас закріплює провідну роль законодавчого органу в процесі законотворчої діяльності. Представницький статус парламенту має найбільше значення саме в законотворчій діяльності, оскільки її продуктом є закон, що лежить в основі правової системи держави та є формою стратегічного управління і регулювання суспільних відносин. Маючи вищу юридичну силу, він є актом прямої регулюючої дії та приймається з метою вирішення і врегулювання конкретних питань. Зміст закону повинен відповідати об'єктивним вимогам суспільства в усіх сферах життя, враховувати національний менталітет та особливості українського правозастосування.

Змістовний аспект законотворчої діяльності держави полягає в установленні та створенні законодавчих актів на основі принципів і норм права. Як основна ланка правотворчості, законотворчість потребує всебічного розгляду, оскільки полягає в спеціальній діяльності відповідних державних органів щодо законотворення. Вона являє собою процес творення закону — від підготовки проекту до введення закону в дію.

Аналіз здійснення законодавчої функції Верховної Ради України шостого скликання свідчить, що протягом шостої та сьомої сесій (з лютого 2010 року до січня 2011 року) було прийнято 224 закони (крім ратифікаційних законів та законів про внесення змін до Державного бюджету). Як і під час попередніх сесій, суб'єктами законодавчої ініціативи переважно були народні депутати України, якими зініційовано 116 законів. Також парламент підтримав 93 законопроекти, ініційовані урядом. Крім того, було схвалено 14 законодавчих ініціатив Президента України. Національним банком України було внесено законопроект, прийнятий парламентом у січні 2011 року як закон. Характерно, що з 224-х ухвалених протягом 2010 року законів 17 були підтримані всіма парламентськими фракціями. Що стосується соціальної спрямованості зазначених законопроектів, то варто зауважити, що у законотворенні переважає галузева сфера (57 законів), економічна (55 законів) та правова політика (43 закони). При цьому значно менше законів з питань культури і освіти (4), інформаційної політики (10) й національної безпеки та оборони (11) [9].

Сучасні тенденції розвитку вітчизняного законодавства та стан законотворчої діяльності в Україні свідчать про складну і доволі суперечливу систему різних напрямів щодо регулювання багатограних суспільних відносин. Насамперед, на розвиток законотворчої діяльності в незалежній Україні спочатку вплинула відсутність власного досвіду законотворення, а згодом — науково обгрунтованої концепції її належного планування з урахуванням суспільних потреб, а також законодавчо визначеного механізму реалізації законів, контролю за їх виконанням.

Як свідчить аналіз сучасної системи українського законодавства, існує низка прогалин та недоліків, що гальмують його розвиток і реформування та призводять до хаотичності управлінських рішень, неефективності регулювання суспільних відносин. Це, насамперед, прийняття парламентом значної кількості законів, в результаті чого збільшується кількість відповідних норм, що ускладнює їх застосування на практиці; невідповідність

деяких норм чинних законів положенням Конституції України, їх неузгодженість між собою; ухвалені закони є неякісними та недосконалими, про що свідчить відразу внесення змін до них; прийняті закони є недостатньо прозорими, що призводить до неефективності їх використання та перешкоджає їх визнанню суспільством; слабка взаємодія гілок влади у законодавчому регулюванні соціально-економічного життя суспільства; лобіювання окремих законів зацікавленими суб'єктами законотворчого процесу; недотримання вимог законопроектної техніки тощо.

Під якістю закону слід розуміти сукупність змістовних характеристик і здатність закону реально задовольняти суспільні потреби та приватні інтереси. На якості законів позначається і тривалість їх розгляду, оскільки від розробки законопроекту до моменту його прийняття може пройти немало часу, під час якого його положення втрачають актуальність. Недостатній рівень законів зумовлений суб'єктивними та об'єктивними чинниками, зокрема відсутністю правового регулювання законотворчої діяльності, недостатньою правовою регламентацією законотворчого процесу. Постійне політичне протистояння в депутатському корпусі призводить до того, що потрібні для держави і суспільства законопроекти нерідко відхиляються Верховною Радою України лише через їх ініціювання представниками парламентської опозиції.

На сучасному етапі розвитку законотворчої діяльності в Україні методом подолання зазначених та інших проблем може бути забезпечення внесення меншої кількості законопроектів на розгляд Верховної Ради України за рахунок їх досконалості та виваженості. Адже принцип верховенства права вимагає, щоб закон був справедливим, добрим і правильним, а його мета — реальною та прийнятною.

Позитивним кроком на шляху підвищення якості чинного законодавства може бути прийняття Закону України "Про закони і законодавчу діяльність". Запровадження цього акта дало б змогу чітко регламентувати діяльність усіх суб'єктів законодавчого процесу, визначити правовий статус закону як акта вищої юридичної сили, впорядкувати всю систему нормативно-правових актів, закріпити характерну для парламенту особливу законодавчу процедуру ухвалення законодавчих актів, прогнозування результатів їх застосування тощо, а отже, підвищити ефективність реалізації цих актів, а також упорядкувати і підвищити якість, стабільність законів, законодавчої діяльності і на цій основі зміцнити законність і правопорядок.

Ефективність і дієвість законодавства залежить від низки чинників, до яких можна віднести: відповідність чинних законів Конституції України, прийняття і функціонування підзаконних нормативних актів на основі та на виконання законів, досконалість законодавчої техніки, своєчасне реагування на важливі соціальні процеси з урахуванням перспективності характеру їх розвитку, активність застосування прийнятого нормативного акта, стійкість соціально-економічних, державно-політичних і національних взаємозв'язків, об'єктивність та обгрунтованість цілей економічних перетворень, прогнозування необхідності юридичного опосередкування тієї чи іншої суспільної сфери в майбутньому. Таким чином, сучасні тенденції розвитку законотворчої діяльності являють собою складну і доволі суперечливу систему різних напрямів урегулювання багатограних суспільних відносин. Разом з тим, ефективне здійснення парламентом законодавчої функції вимагає розроблення досконалішого механізму і порядку прийняття законів. Зважаючи на це, реформування процесу законотворення доцільно починати з перегляду основних засад законодавчої діяльності Верховної Ради України, що сприятиме зростанню авторитету законодавчого органу та створенню якісної, дієвої законодавчої системи України.

ВИСНОВКИ

Законотворчість є однією з найважливіших сторін діяльності держави, формою її активності, безпосередня мета якої — формування правових норм, внесення змін до них, відхи-

лення або доповнення. Підвищення ефективності законотворчої діяльності парламенту, вдосконалення законодавчого процесу, поліпшення якості законів для держави, яка задекларувала свій демократичний вибір, є об'єктивною необхідністю. Потреба в їх науковому осмисленні не тільки не втратила своєї актуальності, а й завдяки докорінним змінам, які відбулися в економічному та політичному житті України, набула якісно нового значення. Нині є дедалі очевидним, що ефективність і дієвість законів залежить від того, наскільки чіткими та узгодженими є норми щодо їх ініціювання, розгляду та затвердження. Звісно, це повинні бути правила, створені на засадах вивчення сучасної технології прийняття законів, врахування передових світових зразків здійснення законотворчої діяльності.

У сучасних умовах динаміку суспільних відносин вирізняє їх напружений характер, що, звісно, зумовило сплеск законотворчої діяльності. Але не кожна проблема, що виникає в суспільстві, передбачає прийняття нового закону. Для вирішення певного питання інколи достатньо обмежитися внесенням змін до окремих із них або прийняттям підзаконного акта. Саме тому на законодавчому рівні необхідно врегулювати питання про обов'язкову наявність вмотивованого та обґрунтованого рішення про доцільність розробки нової законодавчої ідеї.

Значна роль законотворення в житті суспільства зумовлює необхідність високого наукового рівня правотворчих дій і рішень на всіх її стадіях та під час формування кінцевого результату — від виваженого законопроекту до ефективного закону. Для здійснення законотворчої діяльності важливо забезпечити глибину і правдивість пізнання об'єктивних факторів, які визначають справжню необхідність у врегулюванні тих чи інших суспільних відносин, спрямованість і тривалість такого регулювання, його завдання і цілі, кінцеву мету. Значному підвищенню якості та ефективності законотворчої діяльності сприятиме комплексний підхід до розв'язання її фундаментальних проблем, вчасне вирішення системних завдань законодавчого забезпечення різних сфер життєдіяльності суспільства, визначення пріоритетів, оновлення принципів правового регулювання та визначення стратегії його розвитку.

За своїм соціальним призначенням законотворчість є процесом зведення державної волі в закон, її оформлення в різних правових актах, надання правилам поведінки, що в ньому містяться, загальнообов'язкового характеру. Законотворчість — важлива складова частина всього процесу законотворення, який складається не лише із законотворчого, а й підготовчого процесу формування законодавчих актів. Необхідність їх поліпшення зумовлена постійною потребою у підвищенні якості законів, що залежить не лише від стану законотворчої діяльності парламенту, а й від рівня підготовки того чи іншого правового акта. Створенню правових норм передують виникнення об'єктивних суспільних закономірностей, які потребують правового врегулювання, проходження через інститути держави і суспільства, а потім вони реалізуються законодавчою, виконавчою та судовою владою у притаманних їм формах. Закон вважається прийнятим та набирає чинності, якщо його внесено, розглянуто, прийнято Верховною Радою України, підписано та оприлюднено Президентом України у відповідності з установами Конституцією України порядком.

Законотворча діяльність суб'єктів законодавчої ініціативи на сучасному етапі не вирізняється стабільністю та використанням внутрішніх резервів для самовдосконалення, що зумовлено недостатністю і слабкістю теоретико-правових та прикладних розробок у цій сфері, підміною науково зумовлених підходів політичним прагматизмом, відсутністю необхідної системності у формуванні законодавчого процесу парламенту. Таким чином, назріла необхідність у прийнятті спеціального закону, спрямованого на врегулювання законодавчого процесу, у консолідації положень, що накопичилися завдяки багаторічному досвіду законотворення в Українській державі.

Нині законотворчість відбувається в умовах фінансово-економічної кризи, зниження рівня доходів більшості грома-

дян, гострої політичної боротьби, зростання злочинності, обурення та взаємного відчуження людей, громадських дискусій щодо місця і ролі органу законодавчої влади. Це не може не впливати на якість закону та його системність, стабільність правової системи та рівень правової захищеності громадян. Відтак, курс на прискорення реформ змушує законодавця до створення нових правових норм, які мають врегулювати оновлені суспільні відносини. Цілком закономірно, що досягти всеохоплюючої повноти та досконалості правового регулювання доволі складно, особливо з урахуванням наявності у чинному законодавстві певних прогалин. А вже кожного дня виникає безліч нових суспільних ситуацій, відносин і суперечностей, що потребує втручання держави.

Зважаючи на викладене, можна зробити висновок, що стан законотворчої діяльності в сучасній Україні не повною мірою відповідає вимогам сьогодення та впливає на подальший розвиток Української держави. Без урахування і глибокого осмислення змісту та значення законотворчої діяльності, сучасного її стану якість вітчизняного законодавства найближчим часом може бути недостатньою, оскільки динаміка розвитку суспільних відносин за останні десятиліття переважає динаміку розвитку законодавства. Одним із важелів що здатний вплинути на ефективність та вдосконалення законотворчої діяльності, може бути прийняття конституційних законів, які стали б засобом повноцінного приведення в дію Основного Закону та дієвим механізмом регулювання низки суспільно важливих питань.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ПОШУКІВ У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Порушені у статті питання потребують подальшого дослідження, детального вивчення й уніфікації з метою теоретичних узагальнень та розроблення практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення законотворчої діяльності в Україні.

Література:

1. Антошук Л.Д. Законотворчість: Організація апарату парламентів. Світовий досвід / Л.Д. Антошук // Програма сприяння парламенту України. — К.: Заповіт, 2007. — 98 с.
2. Бобровник С.В., Богінич О.Л. Система законодавства України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. — К.: Наук. думка, 1994. — 123 с.
3. Богачова О.В., Зайчук О.В., Копиленко О.Л. Законотворчий процес в Україні. — К.: Реферат, 2006. — С. 22—24.
4. Борсова Ж.П. Понятіе законотворчества в современном государстве // Конституционное и муниципальное право. — М.: Юрист, 2008. — № 3. — С. 7—9.
5. Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи / За ред. Ю.С. Шемшученка: Монографія. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 656 с.
6. Журавський В.С. Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми). — К.: Парлам. вид-во, 2002. — С. 229—230.
7. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
8. Общая теория права и государства: учебник / Под ред. В.В. Лазарева. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Юристъ, 1996. — 472 с.
9. Результати моніторингу роботи Верховної Ради України шостого скликання протягом шостої та сьомої сесій / Парламент. — 2011. — № 1. — С. 42—46.
10. Ришелюк А.М. Законотворчий процес в Україні: навч. посіб. — К.: Вид-во НАДУ, 2004. — С. 82.
11. Спасов Б.П. Закон и его толкование: пер. с болг. / Б.П. Спасов. — М.: Юрид. лит., 1986. — 246 с.
12. Тихомиров Ю.А. Теория закона. — М., 1982. — С. 181.
13. Ющик О.І. Теоретичні основи законодавчого процесу. — К.: Парлам. вид-во, 2004. — С. 67—68.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2011 р.